

Sveikas, penktokė!

Tavo rankose lietuvių kalbos užduočių sąsiuvinis. Esi šaunuolis, kad sieki gramatikos žinių, nes kuo benorėtum tapti užaugęs – mokslininku, gydytoju, karininku, astronautu, – pirmiausia privalai būti raštingas.

Sąsiuvinyje pateikiama 11 temų. Pirmoji skirta pradinių klasių, o paskutinė – penktos klasės kursui pakartoti. Visos parengtos pagal *Atnaujintą lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo bendrąją programą* (2016 m.).

Kiekvienoje temoje yra po 10 užduočių. Pirmoji užduotis – lietuvių liaudies išminties perliukai: juokingi priežodžiai, taiklios patarlės, pašmaikštavimai. Pats pamatysi, kiek juose minties įtaigą sustiprinančių sinonimų, metaforų, palyginių, frazeologizmų! Linkiu ne vieną pavyzdį įsiminti, nuolat turtinti savo kalbą. Amžių patikrinta senolių išmintis pravers Tau bet kada.

Paskutinė kiekvienos temos užduotis – įdomioji. Atlikdamas ją sužinosi, kodėl gepardai neriaumoja, kodėl kai kada nuo muzikos šiuropsta oda, kaip rengiamės skristi į Marsą, ar piranijos tikrai žmogėdros, kokia temperatūra būtų Žemėje, jei nebūtų šiltnamio efekto, kas yra nanobotai, kodėl burundukai dryžuoti ir dar daug kitų įdomių dalykų. Tikiu, kad esi smalsus, tad jei sudomins mokslo, gamtos, technologijų pasaulio įdomybės – skaityk žurnalą „Ar žinai, kad?“ Negirdėtų tarptautinių žodžių reikšmių ieškok žodyne www.zodziai.lt.

Kiekvienoje užduotyje reikės įrašyti po 10 raidžių arba taisyklingai parašyti žodžius. Tai įvertinama 10 taškų. Didžiausias galimas vienos temos taškų skaičius – 100. Atlikęs visas užduotis, rasi taikytinas rašybos taisykles ir nuorodų į internetines svetaines, taigi galėsi pasitikrinti, o tada jau įsivertinti. Pagal lentelę apskaičiavęs taškus sužinosi savo pasiekimų lygį ir pažymį. Atsakymus rasi prie leidinio anotacijos www.sviesa.lt.

Linkiu rinkti šimtukus!
Autorė Auksė Petruševičienė

Turinys

- 1 Balsių *i* ir *y*, *u* ir *ū* rašyba / 4
- 2 Balsių *e* ir (*i*)*a* rašyba / 9
- 3 Priebalsės *j* rašyba / 14
- 4 Priebalsių supanašėjimas / 19
- 5 Sudurtinių žodžių rašyba / 24
- 6 Priešdėlių *sa-*, *sa-*, *sa-*, *į-*, *im-*, *in-* rašyba / 29
- 7 Nosinių raidžių rašyba žodžių šaknyse / 34
- 8 Būdvardžių laipsnių ir įvardžiuotinių formų rašyba / 39
- 9 Daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimo ir rašybos modeliai / 44
- 10 Vientisinio ir sudėtinio sakinių skyryba / 49
- 11 Kartojimas / 54

1

Balsių **i** ir **y**, **u** ir **ū** rašyba

I. ATLIK UŽDUOTIS

1

Įrašyk praleistas raides – **i** arba **y**.

1. Ak___se kaip š___lkas, už akių kaip v___lkas. 2. Avis ir tvarte b___jo. 3. Aukso turt___nga kiekviena galva prot___nga. 4. Akmens plaukti neišmok___si, kvailo neišg___d___si. 5. Nuo kalno visi keliai veda žem___n.

/10 taškų/

2

Įrašyk praleistas raides – **u** arba **ū**.

1. Ašaros greitai išdži___sta, tik ne tos, kurias mot___tė praliejo. 2. Atrodo kaip karvelis, o či___mpa kaip vanagas. 3. B___k drąsus kaip kiškis su varle. 4. Begėdžio akys d___mų nebijo. 5. Bjaur___s darbai tamsią naktį mėgsta. 6. Bl___sų apsėstas katinas ir švarų žmogų apkrečia. 7. Be šiaudų nebus gr___dų. 8. Gimęs po k___pstu visą amžių tik varle ir k___rksi.

/10 taškų/

3

Pabrauk rašybos klaidas. Žodžius, kuriuose radai klaidų, parašyk taisyklingai.

Septiniolika metų; aštrūs dantys; deviniolika namas; lygūs laukai; kaimiškas rugpienis; naujas visureigis; vasaros vidurdienis; pirmasis pasimatymas; raiškus skaitimas; gražus reginys; skanus pietus; teisingas sprendimas; prayrusi siulė; medinėje valtije.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

/10 taškų/

4

Kuriame žodyje reikia įrašyti **i**, kuriame **y**? Nurodyk rodyklėmis.

namel___je

___dėja

šakn___se

ėj___mas

g___venimas

i

y

valdin___nkas

___patingas

dant___stas

nuot___kis

k___nivarpa

/10 taškų/

5

Užbaik linksniuoti – įrašyk trūkstamas galūnes.

Vienaskaita

V. *kas?* naktis, sūnusK. *ko?* nakties, sūnausN. *kam?* nakčiai, sūnuiG. *ka?* naktį, sūnųĮn. *kuo?* nakt _____, sūn _____Vt. *kur? kame?* nakt _____, sūnuje

Daugiskaita

V. *kas?* nakt _____, sūn _____K. *ko?* naktų, sūnųN. *kam?* nakt _____, sūn _____G. *ka?* nakt _____, sūn _____Įn. *kuo?* naktimis, sūnumisVt. *kur? kame?* nakt _____, sūnuose

/10 taškų/

6

Kuriame žodyje reikia įrašyti **u**, kuriame **ū**? Nurodyk rodyklėmis.

steb___klas

pab___klas

sp___dis

įsi___vas

poj___tis

u

ū

atvir___mas

pos___kis

pas___kos

saj___dis

įg___la

/10 taškų/

10

Įdomioji užduotis

(įrašyk praleistas raides – e arba (i)a, (i)ą).

Ar žinai, kodėl kartais nuo muzikos paširpsta oda?

Manoma, taip nutinka todėl, kad muzika paveik _____ smegenų sritis, valdančias emocijas bei atlygio sistemą. Klausantis muzikos gali būti suaktyvinamos tos pačios smegenų sritys, kaip ir valgant skanų maistą ar patir _____ nt kitas malon _____ s emocijas. Kartu pastebėta, kad muzika sumažina aktyvumą tose smegenų srityse _____, kurios yra susijusios su baimės jausmu. Odos širpulus sukelia suaktyvėjusi nervų sistema. Jos sužadėjimas lem _____ ir dažnesnę širdies plakimą, gil _____ snį kvėpavimą. Ši organizmo reakcija į muziką, mokslininkų nuomone, greičiausiai siejasi su nuostaba: dažniausiai _____ i tok _____ reakciją sukelia netikėti muzikinio garso pokyčiai _____ i.

/10 taškų/

II. PASITIKRINK

Jei abejoji, ar teisingai atlikai visas užduotis ir surinkai 100 taškų, perskaityk taisykles, grįžk prie užduočių ir ištaisyk klaidas.

- / Prisimink įvairių priesagų su e ar (i)a rašybą (-esys, -elis, -eri, -etas, -iava, -iausias ir kt.).
- / Nepamiršk, kad lietuvių kalboje sudurtiniuose žodžiuose nėra jungiamojo balsio e (kryžiažodis).
- / Jeigu moteriškosios giminės daiktavardžio arba būdvardžio vardininko galūnė -ė, tai kituose linksniuose rašoma e (pelė – pelei, pelę, pele ir t. t.).

Apie balsių e ir (i)a rašybą rasi internete:

- <https://bit.ly/2A2Suwc>,
- <https://bit.ly/2OU9n1B>,
- <https://bit.ly/2FxpL93>,
- <https://bit.ly/2QbxHAE>.

Žodžių rašybą patikrink „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“

(<http://lkiis.lki.lt/dabartinis>).

Nežinomų žodžių reikšmių ieškok šiame ir kituose žodynuose:

„Lietuvių kalbos žodyne“

(www.lkz.lt),

„Tarptautinių žodžių žodyne“

(www.zodziai.lt).

- / Vyriskosios giminės daiktavardžių ir būdvardžių daugiskaitos vardininko galūnė – (i)ai (metaliniai vamzdžiai).
- / Esamojo laiko veiksmažodžių III asmens galūnė – (i)a (šaukia), o iš jų padarytos veiksmažodžių formos turi priesagoje (i)a (pvz., dalyviai šaukiantis, šaukianti, šaukiamas, šaukiama, padalyviai šaukiant ir kt.).
- / Būdvardžių aukštesniojo laipsnio priesaga – -esn- (šiltesnis), o aukščiausiojo – (i)aus- (šilčiausias).
- / Prieveiksmai turi priesagą -(i)ai (gražiai).

III. ĮSIVERTINK

Užduotys	Taškai	Surinkai taškų	Pasiekimų lygis										
			nepatenkinamas		patenkinamas		pagrindinis		aukštesnysis				
1 užduotis	10												
2 užduotis	10		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3 užduotis	10		0–14	15–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75–84	85–94	95–100	
4 užduotis	10												
5 užduotis	10												
6 užduotis	10												
7 užduotis	10												
8 užduotis	10												
9 užduotis	10												
10 užduotis	10												
Iš viso	100												